

МИСТЕЦЬКА ОСВІТА
ТА РОЗВИТОК
ТВОРЧОЇ
ОСОБИСТОСТІ

Збірник наукових праць

Випуск 9

Міністерство освіти і науки України
Uniwersytet Rzeszowski
Wydział Muzyki
Рівненський державний гуманітарний університет
Інститут мистецтв

МИСТЕЦЬКА ОСВІТА ТА РОЗВИТОК ТВОРЧОЇ ОСОБИСТОСТІ

Збірник наукових праць

Випуск 9

Рівне – 2023

Редакційна колегія:

Сверлюк Я.В. – доктор педагогічних наук, професор, директор Інституту мистецтв Рівненського державного гуманітарного університету;

Олексюк О.М. – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри теорії та методики музичного мистецтва Інституту мистецтв Київського університету ім. Бориса Грінченка;

Павелків Р.В. – доктор психологічних наук, професор, заслужений працівник освіти України, академік АН ВШ України, перший проректор Рівненського державного гуманітарного університету;

Пелех Ю.В. – доктор педагогічних наук, професор, заслужений працівник освіти України, академік Національної академії наук вищої освіти України, проректор з науково-педагогічної роботи, європейської інтеграції та інновацій;

Mirosław Dymon – Dr. hab., prof. Uniwersytet Rzeszowski Wydział Muzyki.

Лісова С.В. – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри теорії та методики професійної освіти Рівненського державного гуманітарного університету;

Потапчук Т.В. – доктор педагогічних наук, професор кафедри теорії та методики дошкільної і спеціальної освіти Прикарпатського національного університету імені В. Стефаника;

Джус О.В. – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри професійної освіти та інноваційних технологій Прикарпатського національного університету імені В. Стефаника;

Рибалко Л.С. – доктор педагогічних наук, професор кафедри освітології та інноваційної педагогіки Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди;

Прокочук В.І. – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри гри на музичних інструментах Інституту мистецтв Рівненського державного гуманітарного університету;

Добровольська Р.О. – доктор філософії PhD, старший викладач кафедри вокально-хорової підготовки, теорії та методики музичної освіти Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського;

Клепар М. В. – заслужений працівник культури України, доктор педагогічних наук професор кафедри початкової освіти Прикарпатського національного університету імені В. Стефаника;

Лупаренко С.С. – доктор педагогічних наук, професор кафедри освітології та інноваційної педагогіки Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди.

*Рекомендовано вченою радою Рівненського державного гуманітарного університету
(протокол № 4 від 27.04.2023 р.)*

Мистецька освіта та розвиток творчої особистості : зб. наук. пр. /
М 656 Uniwersytet Rzeszowski wydział Muzyki, Рівнен. держ. гуманіт. ун-т,
Ін-т мистецтв. – Рівне : Волин. береги, 2023. – Вип. 9. – 172 с.

ISBN 978-617-8260-05-7

Збірник наукових праць присвячений актуальним питанням професійної підготовки фахівців мистецького напрямку. Висвітлюються сучасні методологічні підходи розвитку творчої особистості студентів, охарактеризовано особливості музично-педагогічної діяльності.

Для викладачів і студентів мистецьких навчальних закладів, науковців й працівників в галузі музичної педагогіки та мистецтвознавства.

УДК 7.071.5

ЗМІСТ

РОЗДІЛ I.

Теорія і методологія мистецької освіти

<i>Останчук М.М., Никон О.К.</i> Формування професійної мотивації навчання як фактор активізації творчої діяльності студентів.....	5
<i>Заходякін О., Козак І.</i> Методичні засади розвитку музичної пам'яті піаністів в процесі фортепіанної підготовки.....	11
<i>Крижановська Т.І., Маєвська О.В.</i> Методичні аспекти процесу формування початкових акомпаніаторських навичок учнів-піаністів ДМШ.....	16
<i>Онищук В.І., Сметана О.П.</i> Удосконалення професійної підготовки майбутніх педагогів-музикантів у форматі дистанційного навчання.....	25
<i>Смик Л., Цюлюпа Н.</i> До питання розвитку поліфонічних умінь в учнів дитячих музичних шкіл.....	32
<i>Стецюк М.В., Крусь О.П.</i> Методи розвитку творчих здібностей учнів-піаністів дитячої музичної школи.....	37

РОЗДІЛ II.

Сучасні виміри мистецтвознавства

<i>Єгоров В.С.</i> Конволюційні ревербератори у сучасній звукорежисурі.....	45
<i>Іваник Н.М.</i> Таїнство шлюбу як складова культурної обрядовості української православної традиції в її музично-естетичному вимірі.....	53
<i>Ковлева М.</i> Шляхи становлення та розвитку професійної бандурної школи в Україні.....	67
<i>Якимчук С.Н., Лахтюк А.Р.</i> Вокально-хорова творчість композитора Бориса Лятошинського першої половини ХХ століття (на прикладі кантати «Заповіт»).....	73
<i>Даюк Ж., Остапик Н.</i> Дитяче фортепіанне мистецтво у творчості українських композиторів.....	80
<i>Павлице Т.І., Мазур Д.В., Заходякін О.В.</i> Історико-теоретичний аспект розвитку сопілкового інструментарію.....	85
<i>Рокищук І., Дубовик О.</i> Генеза науково-технічної революції та інформаційного суспільства.....	94
<i>Сверлюк Л., Сян Шуай.</i> Використання фольклорних традицій в українській естрадній музиці.....	104
<i>Столярчук Б.Й.</i> Історія кафедри музичного фольклору і її роль у відродженні української культури.....	110
<i>Турко Н., Грушовець А.</i> Зародження та розвиток жанру «фортепіанна мініатюра» в музичному мистецтві.....	116

РОЗДІЛ III.

Методика музичного навчання і виховання

<i>Брень О.В.</i> Розвиток співацьких навичок у дітей дошкільного віку засобами ігрових технологій.....	123
<i>Гаврилів М.С., Гумінська О.О.</i> Методи спілкування, взаємодії, співпраці на уроці музичного мистецтва.....	130

<i>Денисюк Н.М., Гумінська О.О.</i> Сучасний досвід застосування Орф-підходу на музичних заняттях в ЗДО	138
<i>Крижановська Т.І., Карпова А.О.</i> Художній розвиток підлітків в умовах діяльності мистецьких гуртків	146
<i>Кондрачук Д.Р.</i> Організація інструментального музикування в процесі музично-творчого розвитку дошкільників	155
<i>Крет М.В., Левчук Н.О.</i> Музично-етичний досвід, як чинник формування морального світу молодших школярів	162
Про авторів	168

Huminska, O. O. (2004). Interaktyvni metody na urokakh muzyky [Interactive methods in music lessons]. *Zavuch. Nasha vkladka*. №32 (218). S.4-12. [in Ukrainian].

Kisilchuk, I. M. (2018). Rytmichno-komunikatsiini vpravy na urokakh mystetstva [Rhythmic and communicative exercises in art classes]. *Mystetstvo ta osvita*. №4 (90). S.7-13. [in Ukrainian].

Kalinichenko, O. V., Arystova, L. S. (2018). *Mystetstvo [Art]: pidruch. intehrovanoho kursu dlia 1 klasu zakl. zah. sered. osvity*. Kyiv : Osvida. 128 s. [in Ukrainian].

Rublia, T. Ye., Shchehlova, Sh. L. (2018). *Mystetstvo [Art]: pidruch. intehrovanoho kursu dlia 1 klasu zakl. zah. sered. osvity*. Kharkiv : Ranok. 104 s. [in Ukrainian].

Limesheva, N. A. (2018). *Mystetstvo [Art]: pidruch. intehrovanoho kursu dlia 1 klasu zakl. zah. sered. osvity*. Kamianets-Podilskyi : Abetka. 128 s. [in Ukrainian].

Kondratova, L. H., Fedun, S. I., Chomyi, O. V. (2022). *Mystetstvo [Art]: pidruch. intehrovanoho kursu dlia 5 klasu zakl. zah. sered. osvity*. Ternopil: Navchalna knyha – Bohdan. 246 s. [in Ukrainian].

Kondratova, L. H. (2014). *Muzychne mystetstvo [Musical art]: pidruchnyk dlia 6 klasu zahalnoosvitnii navchalnyi zaklad*. Ternopil : Navchalna knyha – Bohdan. 216 s. [in Ukrainian].

Masol, L. M., Arystova, L. S. (2015). *Muzychne mystetstvo [Musical art]: pidruch. dlia 7 klasu dlia zahalno-osvit. navch. zakl.* Kharkiv: SYTsYIa. 144 s. [in Ukrainian].

УДК 781:373.2.016

ORCID: 0000-0001-7657-1721

ORCID: 0000-0001-9845-1958

Денисюк Н.М.,

Гумінська О.О.,

СУЧАСНИЙ ДОСВІД ЗАСТОСУВАННЯ ОРФ-ПІДХОДУ НА МУЗИЧНИХ ЗАНЯТТЯХ В ЗДО

Анотація. У змісті статті розглянуто суть музично-педагогічної концепції К.Орфа та розкрито її значення в творчому розвитку особистості. Висвітлено історичні факти, що сприяли формуванню прогресивних поглядів.

На основі наукових праць здійснено спробу розкрити значення Орф-підходу, в основі якої лежать принципи дитиноцентризму, взаємонавчання, взаємозв'язку практики та теорії, інтеграції мови, музики, руху, музичної імпровізації, імпровізаційності та творчої активності, збалансованості між процесом та результатом; використання Орф-інструментарію; адаптивності, універсальності.

Актуалізовано думку, що мовні, ритмічні вправи, ігри, музикування на елементарних музичних інструментах, імпровізація є природним шляхом розвитку творчих можливостей дітей дошкільного віку.

Описано історію створення та діяльність Орф Шульверк Асоціації України. Проаналізовано досвід впровадження Орф-підходу в освітній процес сучасних закладів освіти, у тому числі закладів дошкільної освіти. Наведені приклади досвіду музичних керівників закладів дошкільної освіти та зразки Орф-підходу в педагогічній діяльності автора статті. Підкреслюється думка, що навчання через дію, творчі форми спілкування з музикою, мовлення, рухова, дослідницька діяльність та інтегра-

ція різних видів діяльності в єдиний процес сприяють всебічному гармонійному розвитку дітей дошкільного віку.

Пропонована стаття є певним науковим поглядом на предмет історико-методологічних засад музичного навчання й виховання особистості на основі Орф-підходу, які спонукають до осмислення проблем дошкільної музичної педагогіки.

Ключові слова: Орф-підхід, сучасний досвід дошкільного виховання, музичне заняття в ЗДО.

Abstract. The content of the article examines the essence of K. Orff's musical and pedagogical concept and reveals its importance in the creative development of the individual. Historical facts that contributed to the formation of progressive views are highlighted.

On the basis of scientific works, an attempt was made to reveal the meaning of the Orff approach, which is based on the principles of child-centrism, mutual learning, the relationship of practice and theory, the integration of language, music, movement, musical improvisation, improvisation and creative activity, and the balance between process and result; use of Orff tools; adaptability, versatility. The opinion that language, rhythmic exercises, games, playing music on elementary musical instruments, improvisation is a natural way of developing the creative abilities of the children of preschool age has been updated.

The history of the creation and activity of the Orff Schulwerk Association of Ukraine is described. The experience of implementing the Orff approach in the educational process of modern educational institutions, including preschool education institutions, is analyzed. Examples of the experience of music directors of preschool education institutions and samples of the Orff approach in the pedagogical activity of the author of the article are given. The opinion is emphasized that learning through action, creative forms of communication with music, speech, movement, research activities and integration of various types of activities into a single process contribute to the comprehensive harmonious development of preschool children.

The proposed article is a certain scientific view on the subject of the historical-methodological foundations of musical education and personality education based on the Orff approach, which prompts the understanding of the problems of preschool music pedagogy.

Key words: Orff approach, modern experience of preschool education, music lesson in preschool education.

Постановка проблеми. Сьогодні, коли суспільство починає усвідомлювати важливість гуманітарної сфери, вітчизняна освіта знаходиться в переломному моменті, змінюється її парадигма: поряд із пріоритетом знань проголошується особистісний підхід до учнів, емоційне і творче ставлення до світу. Особлива увага приділяється формуванню творчої особистості.

Дошкільний вік є фундаментом, на якому закладається базова культура людини, її творчий потенціал. У цей період мозок і весь організм людини найбільш сприйнятливий до нового. Виховання музичним мистецтвом дітей дошкільного віку стимулює ранній творчий розвиток, що гармонізує зростаючу особистість, сприяє розвитку психічних функцій і особистісних якостей.

Серед різних методик виховання дітей музичним мистецтвом вирізняється система видатного німецького композитора і педагога Карла Орфа. Її ефективність перевірена багаторічним досвідом музикантів-педагогів в багатьох країнах світу. Її особливістю є творчий характер процесу розвитку музикальності, розвитку навичок музичної та творчої діяльності, оволодіння музичними знаннями.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Музично-педагогічна спадщина та творчість Карла Орфа стали предметом дослідження науковців та практиків Л. А. Баренбойма, Л. В. Виноградова, К. В. Завалко, Є. В. Куришева, Л. К. Куришевої, О. Т. Леонтєвої, О. І. Трофимчука, Т. Е. Тютюнникової та ін.

В Україні Орф-підхід в останні десятиліття набуває все більшої популярності у системі вищої, середньої та дошкільної освіти.

Мета статті – систематизувати сучасний досвід застосування Орф-підходу на музичних заняттях в ЗДО.

Виклад основного матеріалу дослідження. Узагальнене поняття Орф-підхід, на думку В. В. Колодяжної та Т. Ю. Черноус, підкреслює важливість засобів, які забезпечують будь-якій людині комфортний та природний шлях до світу творчості та музикування. (Колодяжна, Черноус, 2022, с.20). Засновниками Орф-підходу є Карл Орф та Гунільд Кеетман. Виник він, як відзначає дослідниця життя та творчості К.Орфа О. Т. Леонтєва, з потреби закласти міцний фундамент музикальності дитини, розвинути музичний слух та ритмічне відчуття і допомогти дітям емоційно переживати й розуміти музику, вільно в ній орієнтуватися і творити, тому в його основі лежить творчий метод – імпровізація, вільне музикування дітей у поєднанні з елементами пластики, хореографії, театру (Леонтєва, 1984).

Початок Орф-підходу пов'язаний з педагогічними випробуваннями К. Орфа в середині 20-х років ХХ століття. У 1924 році в Мюнхені Карл Орф разом з Доротеєю Гюнтер заснував Гюнтершуле – школу музики і танцю. Особливість Günterschule полягала в тому, що одним з його засновників і керівників був музикант. Так що з самого початку особливий акцент був зроблений на музичних проблемах, які дали можливість експериментувати та створити нову систему ритмічного виховання, реалізувати ідеї взаємопроникнення, доповнення рухового і музичного виховання, спрямованістю на розвиток креативності дітей, виховання у них основ музикування. У 1950-54 роках Карл Орф разом із Гунільд Кеетман видав п'ятитомне зібрання «Orff-Schulwerk. Musik für Kinder» («Орф-Шульверк. Музика для дітей»), що стало основою музично-педагогічної системи Орфа, яка отримала світове визнання і поширення (Баренбойм, 1978).

Т. Е. Тютюнникова називає «Шульверк» особливим видом розвиваючої гри. Німецьке слово «Werk» (робота) означає вміло виконану роботу – як її процес, так і результат. «Schule» – це школа, яка не тільки

вчить грати, а й робити конкретну справу. Дія, діяльність стає мотивом, який спонукає до думки. Уміння робити – це гарантія і впевненість в тому, що «річ» вивчена і засвоєна. «Навчання в дії» – так Т. Е. Тютюнникова підкреслює головну ідею «Орф-Шульверка» (Тютюнникова, 2003).

Дослідник музично-педагогічної системи К. Орфа Л. А. Баренбойм відзначає важливість виховання комунікативних якостей у процесі музичного виховання. Музика здатна прокласти шлях для особистих, душевних, сердечних контактів, формуючи в дитині «відкриту душу», фантазію, уяву, творчість, людяність (Баренбойм, 1978).

В. Хартман та Б. Хазельбах (2019), послідовники видатного німецького музиканта-педагога, узагальнивши гуманістичну філософську ідею музичної педагогіки К. Орфа, виділяють вісім принципів Орф-підходу. Це принципи: дитиноцентризму; взаємонавчання (підкреслення важливості соціальної взаємодії); передування практики по відношенню до теорії; інтеграції музики, руху та слова, що є природним способом творчого прояву особистості; музичної імпровізації як творчого прояву особистості і на основі цього створення унікального для особистості продукту; імпровізаційності та творчої активності, що підкреслює цінність продуктивного процесу; збалансованості між процесом та результатом; використання Орф-інструментарію – легкого у використанні для виконання та імпровізації; універсальності, адаптивності, що обумовлює зміни змісту музичного навчання відповідно культури та традицій будь-якої національної спільноти, можливості оновлення від покоління до покоління (Hartmann, Haselbach, 2019).

У 90-х роках ХХ століття Орф-підхід був адаптований в Україні. О. І. Трофимчук (1993) створив «Школу колективного музикування» – посібник для музичних занять за системою К. Орфа з партитурами для дитячого оркестру народних інструментів та методичний посібник «На шляху до музикування (за системою Карла Орфа)» з методичними розробками Орф-уроків для учнів першого класу закладів мистецької чи середньої освіти. Матеріал посібників – український народний дитячий фольклор (лічилки, забавки, примовки, казки) та народні пісні. Нотатки конспектів О. І. Трофимчука, як і моделі-партитури К. Орфа, зафіксовані в «Шульверку» запрошують до «перемодельовання»: вони розігруються, переживаються дитиною, перевтілюють її, а потім знову через інструмент стають ритмом, мелодією, остинато, басовим тоном. Дитина таким чином знаходить свій власний спосіб висловитися. А вчитель допомагає їй освоїти п'єсу, як знайдену і відкриту нею самою, а не складену кимось (Трофимчук, 1993, с.3-4.).

С. В. Куришев та Л. К. Куришева (1994) присвятили проблемі підвищення ефективності музично-естетичного виховання дітей на основі використання педагогічної концепції К. Орфа посібник у двох частинах: методичній та нотно-практичній. Автори розкривають сучасність системи музично-естетичного виховання К.Орфа, її основні методичні положення та зміст музичної діяльності учнів, а саме: розучування забавлянок, лічилки,

дражнілок, примовок; ритмічну декламацію із словесним та інструментальним супроводом; розвиток вокально-інтонаційних навичок; формування теоретичних знань і навичок нотного письма; творчі завдання для учнів; імпровізовані вправи; диригування; гру на ударних інструментах; засвоєння дитячого пісенного репертуару; елементарні імпровізації; музично-рухові вправи; рухові й танцювальні ігри. Нотне видання є першою спробою створення «Українського Шульверку», тобто створення підручника для музикування на українському мовно-пісенному матеріалі (Куришев, Куришева, 1994).

К. В. Завалко у наукових дослідженнях «Методологія формування готовності вчителя музики до інноваційної діяльності», «Педагогічна інноватика в теорії та практиці музичної освіти», «Основи інноваційної діяльності вчителя музики» приділяє велику увагу педагогічним ідеям та методам К. Орфа. Метою музично-педагогічної системи К. Орфа, як зазначає К. В. Завалко, є виховання особистості дитини та закладення міцного фундаменту її справжньої музичальності, початком введення її у світ «елементарної музики» та спонукання до творчого пізнання (Завалко, 2010, с.180).

К. В. Завалко обґрунтовує відповідність принципів Орф-підходу принципам мозок-орієнтованого навчання, нейропедагогіки, зокрема: особливості зв'язку між інформацією та емоціями, послідовності етапів навчання, специфіку мотивації, формування навичок тощо. «Для того, щоб щось вивчити і запам'ятати, необхідно використовувати сенсорне введення інформації, повинен бути особистий емоційний зв'язок з цією інформацією. Процес навчання проходить послідовні етапи навчання: спочатку дитина повинна отримати чуттєвий досвід, потім обміркувати його, а потім встановити зв'язки. Мозок також потребує зворотного зв'язку, щоб вчитися на досвіді. Існує тісний зв'язок між емоціями, думками та результатами навчання. Тому заняття музикою мають бути продуктивними, змістовними та захоплюючими, вселяти оптимізм» (Завалко, 2022).

Популяризацією Орф-підходу в Україні сьогодні займається музичний терапевт, Орф-педагог, засновниця та керівник дитячої Орф-студії музичного розвитку «А-Соль» (м. Чернігів), засновниця Орф Шульверк Асоціації України, Орф-педагог Світлана Фір. На сайті асоціації зазначається, що організація створювалась ініціативними, креативними педагогами-ентузіастами, спеціалістами в галузі Орф-педагогіки – Світлою Фір, Катериною Завалко, Тетяною Черноус, які на початку своєї роботи стажувались в Орф-інституті у Зальцбурзі. Оксана Верес, Наталія Миронова та Крістіна Шестак, які також пройшли навчання в Інституті Карла Орфа, сьогодні відтворюють здобуті знання на практиці, реалізуючи Орф-підхід. У 2018 році була створена Орф Шульверк Асоціація України, про що було заявлено на Першій Міжнародній конференції «Орф-педагогіка: сучасні виміри впровадження». С. В. Фір є авторкою багатьох публікацій з питань Орф-педагогіки. У співавторстві з К. В. Завалко видала книгу «Основи Орф-педагогіки» (Завалко, Фір, 2013).

С. В. Фір ділиться досвідом роботи з дітьми раннього віку: всебічним гармонійним розвитком особистості на основі музики та руху, інтеграції різних видів діяльності в єдиний процес. Вона описує приклади розвитку розумової активності дітей через дослідницьку діяльність: дослідження шумових звуків з предметів, а потім – музичних інструментів, дослідження рухів та можливостей власного тіла за допомогою музики та зорового образу, розвиток швидкої реакції і самоконтролю, уважності, креативності через гру (Фір, 2016).

Використовуючи засади Орф-підходу, можна розвивати емоційний інтелект дитини, – вважає С. Фір. Для цього вона радить батькам і педагогам, щоб діти озвучували свої переживання, створювати ситуації, в яких діти переживали б різні емоції: ситуація вибору (діти самостійно обирають інструмент для супроводу музичного вітання), ситуація сюрпризу (діти дістають інструмент з мішка, коробки, валізи), ситуація обміну (спочатку діти міняються однаковими інструментами, пізніше різними, витягнутими з мішка), ситуація улюбленої гри (грати до повної насолоди, не переривати), ситуація на швидкість реакції, саморегуляції (рухи чи музикування з раптовими паузами), ситуація гри з одним предметом усіма дітьми (уміння віддавати, передавати), спонтанний театр (передача мімікою, жестом, рухами, співом, танцем власного настрою, почуттів, або героїв казки) (Фір, 2017, с.26).

С. В. Фір показує приклад створення Орф-моделі на основі української народної пісні «Печу, печу хлібчик» з творчими елементами її розучування: рухами, музикуванням Орф-оркестру, створення ігрової ситуації. У фінальних рекомендаціях С.Фір, радить пропонувати дітям відтворити власні ідеї, які можуть в процесі стати головними, а також використатися у концертному варіанті (Фір, 2019).

Значну увагу Орф-підходу надають музичні керівники закладів дошкільної освіти, які діляться досвідом та методичними матеріалами у фахових виданнях: «Творче музикування: використання саморобних інструментів у музичній діяльності дітей за принципами педагогіки Карла Орфа» В. Резванової, «Всесвіт музичних звуків: використання системи Карла Орфа на музичних заняттях». Н. Чулкова, «Упровадження концепції «елементарного музикування» К. Орфа у систему музичного виховання дошкільників» О. Шаповал (Резванова, 2008; Чулкова, 2008; Шаповал, 2010).

І. Шараєвська, Н. Степаненко, впроваджуючи Орф-підхід в дошкільному навчальному закладі на Київщині, поєднують на музичних заняттях логоритміку, спів, рух та гру на музичних інструментах, мовленнєві та музично-рухові вправи: декламації віршів та прози з озвученням жестами, голосовими звуковими ефектами (кряхтінням, шепотінням, цоканням язиком тощо), ритмічним акомпанементом шумових музичних інструментів. За аналогією з орфівськими мовленнєвими вправами І. Шараєвська, Н. Степаненко підбирають супровід до лічилок, дражнилок, закличок, забавок, казок (Шараєвська, Степаненко, 2011, с.9-11).

О. Морозова пропонує тематичне музичне заняття з теми «Зимова фантазія». Заняття розпочинається загадкою про зиму, бесідою про любов до цієї пори року. Далі діти включаються у виконання рухливої забави «Зимові розваги», співаночки «Сніг Кружляє» зі звучними жестами, виконання пісні про зиму у супроводі музичних інструментів, творче завдання «Зимовий етюд», звуконаслідувальні вправи, створення власних мелодій на запропонований текст (Морозова, 2016, с.14).

У досвіді власної роботи на музичних заняттях з дітьми Рафалівського закладу дошкільної освіти «Сонечко» Вараського району Рівненської області вже багато років знаходяться ідеї та методи Карла Орфа. Так у середній групі було проведено інтегроване заняття з теми «Холодна книга зими». У змісті заняття було творче музикування шумовими інструментами з природніх матеріалів: крохмаль в пакетах – «рипіння снігу», шарудіння пакетами – «зимова завірюха», стукання по металевих бляшанках – «падання бурульок». Водночас образно-танцювальна композиція «Падає сніг» спонукала дітей до пластичної імпровізації з уявними сніжинками.

Висновки. Таким чином, Орф-підхід – це альтернативна система музичного виховання, в основі якої лежить ідея творчого розвитку кожної особистості. Аналіз музично-педагогічних інновацій засвідчив, що сучасний досвід застосування Орф-підходу в Україні представлений науковими, методико-практичними доробками О. І. Трофимчука, Є. В. Куришева, Л. К. Куришевої, К. В. Завалко, С. В. Фір, Т. Ю. Черноус та ін., а його популяризацією сьогодні в Україні займається Орф Шульверк Асоціація України. На музичних заняттях в ЗДО традиції К. Орфа продовжують: І. Г. Борисенко, О. Морозова, В. Резванова, Н. Степаненко, С. В. Фір, Н. Чулкова, О. Шаповал, О. І. Шараєвська та ін.

Перспективи подальших досліджень вбачаємо у розкритті методики розвитку метроритмічного чуття дошкільників засобами Орф-підходу на музичних заняттях в ЗДО.

Список використаної літератури

- Орф-підхід та інклюзія (2022): метод. посіб. Укл. В. В. Колодяжна, Т. Ю. Черноус. Луцьк: Вежа-Друк. 100 с.
- Леонтьєва, О. Т. (1984). Карл Орф: монографія. Москва: Музыка, 334 с.
- Элементарное музыкальное воспитание по системе Карла Орфа (1978). Сост. Л. А. Баренбойм. Москва: Сов. Композитор. 369 с.
- Тютюнникова, Т. Э. (2003). Видеть музыку и танцевать стихи... Творческое музицирование, импровизация и законы бытия. Москва: Едиториал УРСС. 264 с.
- Hartmann, W., Haselbach B. (2019). The Principles of Orff Schulwerk. The Orff Echo, 52(1), 8-1.
- Трофимчук, О. І. (1993). Школа колективного музикування. Рівне: РДК. 146 с.
- Куришев, Є. В., Куришева, Л. К. (1994). Теорія і практика музично-естетичного виховання за системою К. Орфа: навч. посібник. Київ: ІСДО. Ч.І. 72 с.
- Завалко, К. В. (2010). Теоретичні аспекти впровадження методики елементарного музикування Карла Орфа в сучасну педагогічну практику. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова*, 14: Теорія і методика мистецької освіти. 10. С. 178-184.

Завалко, К. В. (2022). Нейропедагогіка: теорія та методика Орф-підходу в музичному навчанні. *Інноваційна педагогіка* (51). С. 80-85.

Завалко К. В., Фір С. В. (2013). Основи Орф-педагогіки: навч.-метод. посіб. Черкаси: Черкаси. ЦНП. 161 с.

Фір, С. (2016). Розвиваємо гармонійну особистість із раннього віку. *Музичний керівник*. №1. С.14-19.

Фір, С. (2017). Що таке емоційний інтелект і як його розвивати на музичних заняттях? *Музичний керівник*. №10. С.20-25.

Фір, С. (2019). Орф-модель на пісню-гру «Печу, печу хлібчик» *Музичний керівник*. №2. С.17-22.

Резванова, В. (2008). Творче музикування: використання саморобних інструментів у музичній діяльності дітей за принципами педагогіки Карла Орфа. *Палітра педагога*. № 3. С. 27-31.

Чулкова, Н. (2008). Всесвіт музичних звуків : використання системи Карла Орфа на музичних заняттях. *Палітра педагога*. № 2. С. 18-24.

Шаповал, О. (2010). Упровадження концепції «елементарного музикування» К. Орфа у систему музичного виховання дошкільників. *Вихователь-методист дошкільного закладу: спеціаліз. журн.* № 11. С. 57-66.

Шараєвська, І., Степаненко, Н. (2011). Мовленнєві та музично-рухові вправи за системою Карла Орфа. *Музичний керівник*. №3. С.9-14.

Морозова, О. (2016). «Зимова фантазія». Тематичне музичне заняття з використанням методики Карла Орфа. *Музичний керівник*. №1. С.14-17.

References

Orf-pidkhid ta inkluziia [Orff approach and inclusion] (2022): metod. posib. Ukl. V. V. Kolodiazna, T. Yu. Chernous. Lutsk : Vezha-Druk. 100 s. [in Ukrainian].

Leonteva, O. T. (1984). Karl Orf [Carl Orff]: monohrafiia. Moskva: Muzyka, 334 s. [in Russian].

Elementarnoe muzykalnoe vospytanye po systeme Karla Orfa [Elementary musical education according to the Karl Orff system] (1978). Sost. L. A. Barenboim. Moskva: Sov. Kompozytor. 369 s. [in Russian].

Tiutiunnykova, T. Э. (2003). Vydet muzyku y tantsevat stykhy... Tvorcheskoe muzytsyrovanye, ymprovizatsiya y zakony bytyia [To see music and dance verses... Creative music, improvisation and laws of being]. Moskva: Edytoryal URSS. 264 s.

Hartmann, W., Haselbach B. (2019). The Principles of Orff Schulwerk. The Orff Echo, 52(1), 8-1. [in Russian].

Trofymchuk, O. I. (1993). Shkola kolektyvnoho muzykuvannia [School of collective music making]. Rivne: RDIK. 146 s. [in Ukrainian].

Kuryshv, Ye. V., Kuryshva, L. K. (1994). Teoriia i praktyka muzychno-estetychnoho vykhovannia za systemoiu K.Orfa [Theory and practice of musical and aesthetic education according to K. Orf's system]: navch. posibnyk. Kyiv: ISDO. Ch.I. 72 s. [in Ukrainian].

Zavalko, K. V. (2010). Teoretychni aspekty vprovadzhennia metodyky elementarnoho muzykuvannia Karla Orfa v suchasnu pedahohichnu praktyku [Theoretical aspects of introducing the method of elementary music making by Karl Orff into modern pedagogical practice]. *Naukovyi chasopys NPU imeni M. P. Drahomanova*, 14: Teoriia i metodyka mystetskoï osvity. 10. S. 178-184. [in Ukrainian].

Zavalko, K. V. (2022). Neiropedahohika: teoriia ta metodyka Orf-pidkhdou v muzychnomu navchanni [Neuropedagogy: theory and methodology of the Orff approach in music education]. *Innovatsiina pedahohika* (51). S. 80-85. [in Ukrainian].

Zavalko K. V., Fir S. V. (2013). Osnovy orf-pedahohiky [Basics of Orf pedagogy]: navch.-metod. posib. Cherkasy: Cherkas. TsNP. 161 s. [in Ukrainian].

Fir, S. (2016). Rozvyvaiemo harmoniinu osobystist iz rannoho viku [We develop a harmonious personality from an early age]. *Muzychnyi kerivnyk*. №1. S.14-19. [in Ukrainian].

Fir, S. (2017). Shcho take emotsiinyi intelekt i yak yoho rozvyvaty na muzychnykh zaniattiakh? [What is emotional intelligence and how to develop it in music lessons?] *Muzychnyi kerivnyk*. №10. S.20-25. [in Ukrainian].

Fir, S. (2019). Orf-model na pisniu-hru «Pechu, pechu khlibchyk» [Orf model for the game-song "I'm baking, I'm baking bread"]. *Muzychnyi kerivnyk*. №2. S.17-22. [in Ukrainian].

Rezvanova, V. (2008). Tvorche muzykuvannia: vykorystannia samor obnykh instrumentiv u muzychnii diialnosti ditei za pryntsypany pedahohiky Karla Orfa [Creative music-making: the use of self-made instruments in children's musical activities according to the principles of Karl Orff's pedagogy]. *Palitra pedahoha*. № 3. S. 27-31. [in Ukrainian].

Chulkova, N. (2008). Vsesvit muzychnykh zvukiv : vykorystannia systemy Karla Orfa na muzychnykh zaniattiakh [The universe of musical sounds: applying Karl Orff's system to musical concepts]. *Palitra pedahoha*. № 2. S. 18-24. [in Ukrainian].

Shapoval, O. (2010). Uprovadzhennia kontseptsii «elementarnoho muzykuvannia» K. Orfa u systemu muzychnoho vykhovannia doshkilnykiv [Implementation of K. Orff's concept of "elementary music making" in the system of musical education of preschoolers]. *Vykhovatel-metodyst doshkilnoho zakladu: spetsializ. zhurn.* № 11. S. 57-66. [in Ukrainian].

Sharaievskia, I., Stepanenko, N. (2011). Movlenniiv ta muzychno-rukhoivi vpravy za systemoiu Karla Orfa [Speech and musical-motor exercises according to the system of Karl Orff]. *Muzychnyi kerivnyk*. №3. S.9-14. [in Ukrainian].

Morozova, O. (2016). «Zymova fantaziia». Tematychnie muzychnie zaniattia z vykorystanniam metodyky Karla Orfa ["Winter fantasy". Thematic music class using the Karl Orff method]. *Muzychnyi kerivnyk*. №1. S.14-17. [in Ukrainian].

•

УДК 78:374:058

ORCID: 0000-0002-9072-5288

ORCID: 0009-0006-3669-6064

Крижановська Т.І.,

Карпова А.О.

ХУДОЖНІЙ РОЗВИТОК ПІДЛІТКІВ В УМОВАХ ДІЯЛЬНОСТІ МИСТЕЦЬКИХ ГУРТКІВ

Анотація. У статті розглянуто окремі методичні аспекти діяльності шкільного мистецького гуртка як середовища художнього розвитку підлітків. Даний науковий вектор зумовлений деяким зниженням у сучасній шкільній практиці уваги освітній галузі «Мистецька освіта».

Автори уточнюють зміст та структуру поняття «художній розвиток підлітка», включивши у неї пізнавальну, емоційно-ціннісну, творчо-діяльнісну компоненти, що дозволяє передбачити диференційований педагогічний вплив.

Невеликий обсяг дисципліни «Мистецтво» зумовлює обмеженість реалізації його практичної (творчо-діяльної) складової. Автори переконані: прогалини

Наукове видання

**МИСТЕЦЬКА ОСВІТА
ТА РОЗВИТОК ТВОРЧОЇ ОСОБИСТОСТІ**

Збірник наукових праць

Випуск 9

Відповідальний за випуск
Сверлюк Ярослав Васильович

Технічний редактор
Віталій Власюк

*Редакційна колегія не завжди поділяє погляди авторів,
висвітлені у збірнику.
За достовірність фактів, точність цитат та можливі помилки
повну відповідальність несуть автори опублікованих матеріалів.*

Підписано до друку 10.06.2023 р. Формат 60x84 1/16. Папір офсет.
Гарнітура «Times». Друк офсет. Ум. друк. арк. 10,0. Наклад 100 пр. Зам. 43.
Видавництво «Волинські обереги».

33028 м. Рівне, вул. 16 Липня, 38; тел./факс: (0362) 62-03-97;
e-mail: oberegi97@ukr.net

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру суб'єкта
видавничої справи ДК № 270 від 07.12.2000 р.

Надруковано у друкарні видавництва «Волинські обереги».